

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 30. aprila 1890.

Obseg: Prvo poročilo mestne hranilnice ljubljanske 1889. — Črtica o kmetovalčevem izobraževanju. (konec.) — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Prvo poročilo mestne hranilnice ljubljanske 1889.

Mestna hranilnica ljubljanska otvorila se je slovesno dne 1. oktobra l. 1889. in je takoj istega dne jela tudi poslovati.

Tako se je ustanovil važen denaren zavod, važen ne samo za stolno mesto ljubljansko, nego tudi za vse naše rojake v kranjski in izven kranjske dežele, kateri so težko pogrešali slovenskega denarnega zavoda osnovanega v srci mile nam domovine.

Sedaj pa, ko prvič stopamo pred udeležence in pred drugo občinstvo, ki se zanima za mestno hranilnico ljubljansko, podajmo kratko zgodovinsko poročilo o dozdanjem razvoji njenem.

Prvi korak za ustanovitev mestne hranilnice storil je občinski svet ljubljanski s sklepom z dne 31. marcija 1882. l., potem 11. septembra 1883., 5. maja 1884. in 31. marcija 1885. l. Že ti v raznih dobah storjeni sklepi kažejo, da je občinski svet mesta ljubljanskega imel dokaj truda, predno se mu je posrečilo dobiti vladno potrdilo, kajti zasnovana pravila, predložena visoki c. kr. deželni vladi v odobrenje, morala so često potovati od občinskega sveta do visoke vlade, ker jih je občinski svet moral prenehati, da bi tako zadostil zahtevam visoke c. kr. deželne vlade. Šele l. 1888., dne 15. decembra došlo je od visoke vlade občinskemu svetu dolgo pričakovano in zaželeno vladno potrdilo. Takoj po došlem potrdilu jelo se je resno misliti in delati za dejansko otvoritev mestne hranilnice ter se je vse storilo in ukrenilo, samo da bi se prej ko mogoče otvorila. Ravnateljstvo in upravni odbor, katerima je bila odslej izročena skrb za otvoritev hranilnice, storila sta vse, kar je bilo treba,

tako da je mestna hranilnica pričela poslovati dné 1. oktobra 1889.

Rečenega dné sklical je predsednik slovesno sejo upravnega odbora, ki se je vršila v mestni hiši. To sejo je počastil s svojo navzočnostjo deželni glavar gosp. dr. Josip Peklukar, ljubljanski župan gosp. Peter Grasselli, cesarski komisar višji računski nadstvetnik gosp. Fran Pfeifer, mnogo članov občinskega sveta ljubljanskega, nekaj odličnih meščanov, mnogo mestnih uradnikov in malone vsi člani upravnega odbora. Predsednik g. Fran Ks. Souvan poprijel je prvi za besedo, pozdravil iskreno vse navzoče gospode ter otvoril sejo in slavnemu občinskemu svetu izrekel toplo zahvalo za ustanovitev mestne hranilnice ljubljanske. Nato je govoril gospod župan v imenu stolnega mesta Ljubljane, poudarjajoč veliko važnost novoustanovljenega mestnega denarnega zavoda ter želeč mu obilo uspeha. Predsednik je potem proglasil otvoritev hranilnice z besedami „Delujmo složno v korist mesta in milega nam naroda.“

Takoj prvega dne se je sijajno pokazalo, kako prijazno je pozdravilo občinstvo novi zavod, kajti 105 strank je vložilo denarja.

Mestna hranilnica ljubljanska daje posojila na zemljišča potem občinam, posojilnicam, zadrugam itd. po $4\frac{1}{2}\%$ proti vračilu v obrokih; prevzema pa tudi varno vknjižene tirjatve, pri katerih se poslužuje zakona z dne 9. marcija 1889. l., št. 30, ob olajševanju kolkovine in pristojbin pri konvertovanju dolgov. Prošnje za posojila vzprejemajo se navadno ob uradnih urah.

Do konca l. 1889. vložilo je, in sicer:

meseca oktobra	328 strank	89.086 gld. 36 kr.
„ novembra	233 „	85.933 „ 50 „
„ decembra	267 „	130.481 „ 18 „
skupaj		828 strank 305.501 gld. 04 kr.

Vložilo se je 167 prošelj za posojila za zemljišča v skupnem znesku 206.505 gld. 70 kr., na katere prošnje se je dovolilo posojil v skupnem znesku 144.421 gld. 30 kr.

Ker je bilo poslovanje mestne hranilnice do konca l. 1890., jako kratko in ne more ravnateljstvo dajati letnega računa, spojil se bode ta račun z računom za leto 1889 ter so bode občinstvo lahko takrat prepričalo o plodonosnem in uspešnem delovanju mestne hranilnice ljubljanske. Za sedaj ravnateljstvo le v obče konstatuje živo zanimanje občinstva za hranilnico ter poudarja vsled tega nastajajoči napredek in učvrstitev mladega zavoda.

Črtica o kmetovalčevem izobraževanju.

(Konec.)

Nihče naj nikar ne misli, da se mu bode sin tamkaj zalenobil; saj ima dosti opravila. V grmski šoli na primer uče se učenci določeno število ur, potem pa delajo, tako da mnogo tega, česar se v šoli uče, tudi sami poskušajo. Vrh tega pa mladeniči tamkaj niso nič manj, ali pa so še bolj na varnem, nego doma, ker učenci so strogo nadzorovani. Uče pa se tudi predmetov, kateri jim morejo le koristiti. Ob začetku se dalje uče ljudskošolskih predmetov ter reči, ki pripravljajo za kmetijski nauk, pozneje pa se pouk ozira bolj na gospodarske panoge, s katerimi se bodo doma pečali, kakor: na zemljedelstvo, živinorejo, sadjarstvo, vinarstvo i. t. d., pa tudi na gospodarstvo. Vsak pameten, trezno misleč in marljiv učenec nabere si lahko lep zaklad, kateri mu bode v poznejšnjem življenju bogat vir, ki nikdar ne usahne.

Da pa morejo učenci kmetijskih šol razumeti nauk o kmetijstvu, morajo biti zadosti pripravljeni. Ne bilo bi prav pošiljati otrok v kmetijske šole takoj, kadar dovrše ljudsko šolo. Dovršivši domačo šolo, začne naj se otrok privajati raznim opravilom, pri tem se bode telesno okrepil in seznanil se s kmetijskimi opravili. Kadar pa spozna, kaj in kako bode moral delati, kadar mu začne pred oči stopati resnost življenja, takrat je zrel za kmetijsko šolo, kajti vedel bode, čemu se uči. Tukaj je treba resne volje, treznega preudarka in velike marljivosti. Premladi učenci svojega namena ne poznajo še. Ker so sami otročji, zdi se jim otročje marsikaj, kar je v bistvu zelo resno. S svojo neposajenostjo motijo učitelje in součence svoje. Kdor hoče iti v kmetijsko šolo, naj tega nikar ne stori, predno ne dopolni vsaj šestnajstega leta; bolje pa je še nekoliko pozneje.

Po dovršeni kmetijski šoli stopi mladenič v „življenje“. V šoli nabrane nauke porablja pri svojem delu, uspehe pa primerja naukom. Pri tem dobi potrebne razsodnosti in si ubere pravo in gotovo pot. Oborožen z vrhunami telesnimi in duševnimi, krepek in zveden, pripravljen je na boj, ki ga čaka v dobi delovanja.

Iste važnosti, kakor gospodarstvo, je tudi gospodinjstvo (ki je sicer del skupnega gospodarstva, pa je iz

posebnih razlogov tukaj ločim). Star pregovor pravi, da gospodinja hiši tri vogle podpira, gospodar pa le enega. S tem je naloga gospodinji sicer kratko, pa prav krepko označena. Kar je gospodar vsemu gospodarstvu, to bodi gospodinja hiši. Gospodarja vodijo resna gospodarska opravila in skrbi bolj na zunaj, gospodinja (ki je večidel ob enem tudi mati in vzgojiteljica otrok) pridržujejo dolžnosti bolj pri domu. Zato jej je že prirojeno in po naravi naloženo vodstvo v hiši in pri notranjih opravilih.

Tako gospodar in gospodinja drug drugemu pomagata in se dopolnjujeta v složno celoto. Jasno je torej, da mora tudi gospodinja biti svoji nalogi kos. Opravil je mnogo in različnih, katera mora poznati, kajti ne bilo bi častno, ako bi vsaka dekla umela toliko, kolikor gospodinja, ali pa še celo več. Opravila naj vodi tist, kateri največ ve, ali: kdor hoče opravila voditi, naj gleda, da jih bode najbolje znal. Ako hočejo gospodinjje častnemu svojemu stanu res delati čast, morajo se na to pripraviti.

Iz mnogih gospodinjskih opravil navedem naj le nekatere, kakor: skrb za snažno obleko, za hrano, mlekarstvo, zelenjadarstvo, perutnistvo i. t. d.

Večkrat vidiš pri kaki hiši ljudi, ki so vedno snažno oblečeni, pri sosedu pa večidel vse cvete. Sklep je takoj gotov. Pri prvi hiši gospodinja vse lepo počije in posnaži, pri drugi ne zna šivanke v roke vzeti; una se je naučila za potrebo šivati, ta ne. Pred nekaterimi leti ogledoval sem v neki ljudski šoli konec leta izložene ročne izdelke dekliške in čudil se lepim zobcem in kar je druge take šare. Kar se oglasi neki gospod poleg mene: „To le je največ vredno!“ in pokaže na zakrpane cunje in nogavice. Strmé obstanem. A takoj spoznam, da imajo stvari, za katere prej nisem imel očesa, res prednost mimo vseh zobcev. Kaj pomagajo zobci, če pa dekletce ne zna zabraniti komolcu radovednega pogleda v svet. Bode li za vsak ubodec treba šivilje v hišo?

Velike važnosti za človeka je tečna hrana. Drugo pa je vprašanje, kako se tečna hrana pripravlja. Nekatera gospodinja je na dobrem glasu, da prav malo porabi, pa ima vendar le družina vedno dobro hrano, o drugi pa zopet pravijo, da nima nikdar dosti, pa da jedi vkljub temu niso nič kaj tečne. V obče skoraj povsodi marsikaj pogrešajo, kar bi lahko imeli. Tako naj bi na primer ne bila nobena hiša brez zelenjadnega vrtiča. Pri hiši je vedno pridelkov, iz katerih bi se dala z malimi stroški napraviti prav dobra jedila, in mnogokrat bi ne bilo treba slabega blaga drago kupovati. Primerna izpremena v tečnih jedilih zdravju kaj dobro dé, a gledati je treba, da se s tem ne oškodujemo gmotno. Dobri gospodinji bodi skrb, da pripravlja kolikor moči iz domačih pridelkov različnih tečnih jedil na najpriprostejši in najcenejši način. Temu se je seveda treba priučiti.

Pravilno urejeno mlekarstvo dajalo bi lahko dokaj več dohodkov, nego jih daje sedaj. Isto tako pravilna poraba sadja i. t. d.